

Vesna Crnković - Nosić

GOVORNA INTERPRETACIJA TEKSTA

Sažetak: Govorna interpretacija teksta je oblik govorne umjetnosti čija je temeljna funkcija prenošenje umjetničkoga teksta govorom pred publikom. Umjetnički tekst prenosi interpretator teksta. Govorenje teksta (pjesničkoga ili proznoga) uključuje interpretativno čitanje ili govorenje teksta napamet. Govorna interpretacija teksta zahtijeva pripremnu i završnu fazu. Pripremna faza sadrži: 1. razumijevanje i doživljaj teksta, 2. književnu analizu teksta i 3. govornu analizu teksta. Završna faza je izvedba teksta pred publikom ili umjetnički nastup. U Gimnaziji „Matija Mesić“ u Slavanskom Brodu provedeno je istraživanje o mjestu i ulozi govorne interpretacije teksta danas te njezinoj realizaciji u konkretnoj praksi. U anketi je sudjelovalo 115 ispitanika, učenika drugih i četvrtih razreda opće i jezične gimnazije u školskoj godini 2007./2008. Rezultati ankete pokazuju da zastupljenost govorne interpretacije teksta u nastavi i izvan nastave hrvatskoga jezika ne omogućava učenicima da zadovolje svoje kreativne potrebe. Unatoč visokoj zahtjevnosti gimnazijskoga programa, učenici žele da se udio govorne interpretacije teksta poveća: 1. u nastavi hrvatskoga jezika kroz pripremu s nastavnikom i češće sudjelovanje učenika, a 2. izvan nastave hrvatskoga jezika kroz dramsku i recitatorsku skupinu, večeri poezije i skupinu voditelja programa (konferansa).

Ključne riječi: tekst, govorna interpretacija teksta, interpretator.

1. UVOD

2. TEMELJNA FUNKCIJA GOVORNE INTERPRETACIJE TEKSTA INTERPRETATOR

Govorna interpretacija teksta vrlo je star oblik govorne umjetnosti čija je temeljna funkcija „govorno prenošenje umjetničkog, napisanog teksta“¹. Njezin osnovni zadatak je da se „širokim rasponom govornoga izraza“² najneposrednije prenese napisana riječ i pritom izraze autorove misli, osjećaji i poruke. Prenosenje umjetničkoga teksta zahtijeva publiku. Interpretator teksta ili čitač teksta je „prenositelj umjetničkoga teksta i posrednik između autora i teksta i zainteresiranih slušatelja“.³

¹ Skok, J., Žubor riječi, Školska knjiga, Zagreb 1992., str. 5.

² O. c., str. 5.

³ O. c., str. 5.

2. FAZE GOVORNE INTERPRETACIJE TEKSTA

Govorenje teksta pred publikom uključuje: 1. govorenje teksta (pjesničkoga ili proznoga) napamet ili 2. izražajno, interpretativno čitanje.

Branko Gavella, veliki poznavatelj govorne umjetnosti, naglašava da interpretator „ne iznosi tekst kao direktan izraz svoga doživljaja, već iznosi umjetnički doživljaj izazvan tim tekstom“⁴. Da bi postao tumač teksta, sustvaratelj, interpretator treba otkriti izvornu ljepotu teksta, njegovu umjetničku snagu.

2.1. PRIPREMNA FAZA

Umjetničkom nastupu ili izvedbi teksta pred publikom (u razredu, na školskoj priredbi i dr.) prethodi dugotrajna pripremna faza. Ona je temelj na kojemu se gradi govorna interpretacija teksta.

Pripremna faza uključuje:

1. razumijevanje i doživljaj teksta
2. književnu analizu teksta
3. govornu analizu teksta
4. govorenje teksta pred ostalim interpretatorima, korigiranje.⁵

2.1.1. RAZUMIJEVANJE I DOŽIVLJAJ TEKSTA

U pripremljenoj fazi interpretator brižno ponire u tekst. Iščitava ga, promišlja o njemu, nastoji ga razumjeti i što dublje doživjeti. Octavio Paz uočava: „Da bismo osjetili pjesmu, valja je razumjeti; da bismo je razumjeli, valja je čuti, vidjeti, kontemplirati – preobraziti u jeku, sjenu (...) Razumijevanje je duhovna vježba.“⁶

2.1.2. KNJIŽEVNA ANALIZA TEKSTA

Nakon razumijevanja i doživljaja teksta slijedi književna analiza. „U jedinstvenom sklopu autora, djela i publike analiza književnog djela prirodno ima posebnu ulogu jer djelo čini izlazište svih razmatranja o književnosti pa i razmatranja o autoru ili o publici; djelo, tako reći, svjedoči o svom autoru i upućuje na načine kako ga publika razumijeva, prihvaća (...)“⁷

⁴ Gavella, B., (1967.), Glumac i kazalište., Novi Sad: Sterijino pozorje, str. 36.

⁵ Tijek pripremljene faze preuzet je od J. Skoka

⁶ Škarić, I., (2000.), Temelji suvremenoga govorništva. Zagreb: Školska knjiga, str. 78.

⁷ Solar, M., (2003.), Teorija književnosti. Zagreb: Školska knjiga, str. 32.

U analizi teksta proučava se autorova biografija i književni opus u koji se smješta odabrani tekst. Slijedi književnoteorijska i književnokritička analiza teksta, a potom interpretacija.⁸

2.1.3. GOVORNA ANALIZA TEKSTA

Govorna analiza teksta iznimno je zahtjevna i doista joj treba studiozno prići. U ovom se koraku:

1. uočavaju akcenti pojedinih riječi i rečenica
2. pronalaze misaone cjeline
3. utvrđuju vrednote govornoga jezika koje su međusobno povezane: intenzitet, intonacija, tempo, modulacija (timbar), stanka (pauza) i ritam. Navedenim vrednotama neki autori dodaju mimiku i gestu. Poželjne su i prirodne glasovne kvalitete u interpretatora: „ugodna boja, širok volumen, bogata melodioznost glasa, ortoepska tečnost“⁹ jer oni omogućavaju kvalitetniju govornu interpretaciju. No, preduvjet dobre govorne interpretacije pravilna je i izražajna dikcija. Dikcija je temelj na kojemu se gradi ovaj oblik govorne umjetnosti.

2.1.4. GOVORENJE TEKSTA PRED DRUGIM INTERPRETATORIMA. KOREKCIJE

Na čitačkim probama uočavaju se i korigiraju pogreške sve dok interpretator suvereno ne ovlada govornom interpretacijom teksta.

2.2. ZAVRŠNA FAZA

Završna faza je izvedba teksta pred publikom (u razredu, na školskoj priredbi ili nekom drugom programu u javnosti) ili umjetnički nastup koji predstavlja krunu cjelokupnoga rada.

3. ISTRAŽIVANJE: MJESTO I ULOGA GOVORNE INTERPRETACIJE TEKSTA U NASTAVI I IZVAN NASTAVE HRVATSKOGA JEZIKA

3.1. PREDMET I CILJ ISTRAŽIVANJA

Na uzorku od 115 ispitanika, učenika Gimnazije „Matija Mesić“ u Slavonskome Brodu, željeli smo utvrditi što učenici misle o mjestu i ulozi

⁸ Prema M. Solaru, „Interpretacija označava postupak tumačenja književnih djela, odnosno takav poseban postupak tumačenja u kojem se utvrđuje smisao djela u cjelini i uloga pojedinih dijelova, odnosno elemenata s obzirom na cjelinu djela.“ (Teorija književnosti, str. 34.)

⁹ Skok, J., (1992.), *Žubor riječi*. Zagreb: Školska knjiga, str. 13.

govorne interpretacije teksta (skraćeno GIT) u nastavi i izvan nastave hrvatskoga jezika te kako u stvarnoj praksi realiziraju govornu interpretaciju teksta.

U okviru istraživanja ispitivali smo:

- kakvo značenje (funkciju) ima GIT
- može li GIT pridodati tekstu vrijednosti koje tekst nema
- gdje su se učenici najčešće susretali s GIT-om
- jesu li učenici dosad, i u kojim prigodama, govorili poetske ili prozne tekstove
- s kim su učenici pripremali književne tekstove
- kada i gdje su učenici savladali tehniku izražajnoga čitanja
- koliko često je GIT zastupljen u nastavi hrvatskoga jezika i na školskim priredbama.

Ovo istraživanje odražava konkretne rezultate iz prakse, no ujedno očituje gledišta i želje učenika u svezi s GIT-om.

3.2. METODE I INSTRUMENTI ISPITIVANJA

Istraživanje je provedeno metodom ankete, a instrument je bio anonimni anketni upitnik namijenjen učenicima; sadržavao je 10 pitanja. Većinom su korištena pitanja zatvorenog tipa (7), zatim pitanja u kojima je kombiniran zatvoreni i otvoreni tip (2) te jedno pitanje otvorenoga tipa.

Anketiranje je provedeno 5. i 8. ožujka 2008. godine.

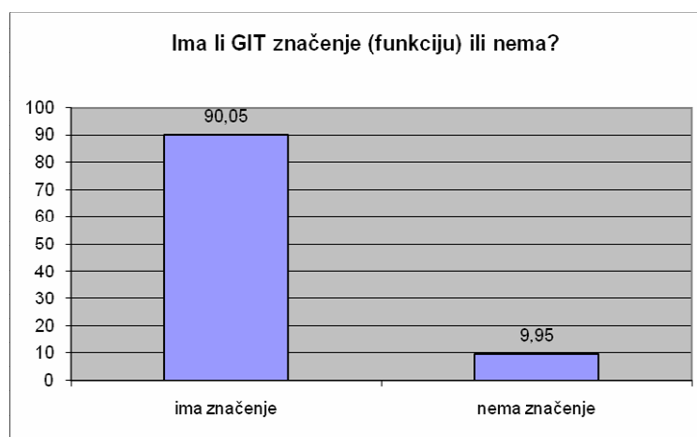
Prikupljeni podatci obrađeni su statističkom metodom izračunavanja postotka te prikazani grafikonima. Pri analizi je korištena i deskriptivna metoda.

3.3. UZORAK ISPITANIKA

Anketom je obuhvaćeno 115 učenika iz populacije drugih i četvrtih razreda opće i jezične gimnazije: 82 učenice i 33 učenika u školskoj godini 2007./2008.

3.4. REZULTATI ANKETE

1. GIT: a) ima značenje (funkciju)
b) nema značenje (funkciju)? Obrazložite.

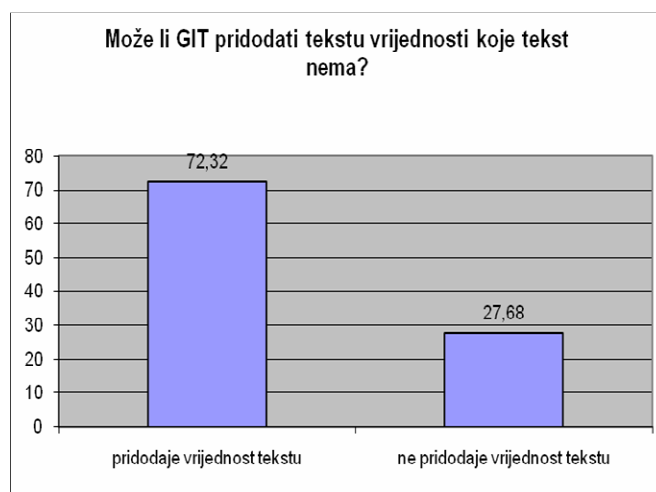
Grafikon 1.

Iz grafikona 1. vidljivo je da ukupno 90,05 % anketiranih učenika smatra da kvalitetna GIT-a ima svoje značenje (funkciju) u nastavi i izvan nastave hrvatskoga jezika.

U dopisanim obrazloženjima učenici su ovako objasnili značenje GIT-a:

1. budi interes za književni tekst i autora
2. učenici bolje razumiju i lakše shvaćaju književni tekst
3. učenici kvalitetnije doživljavaju tekst
4. učenici brže otkriju značenje teksta
5. GIT obogaćuje emocije u slušatelja
6. slušatelj dobiva (novu) viziju teksta
7. GIT daje ljepotu tekstu
8. GIT razvija kulturu izražavanja i slušanja
9. GIT otkriva značenje i ljepotu izgovorene riječi
10. vježba se pravilan, izražajan izgovor
11. GIT razvija kulturu govorenja i slušanja
12. podiže razinu samopouzdanja u interpretatora
13. interpretator nadvladava strah od javnoga nastupa
14. GIT potiče slušatelje na pisanje literarnih radova.

2. Može li GIT pridodati tekstu vrijednosti koje tekst nema?

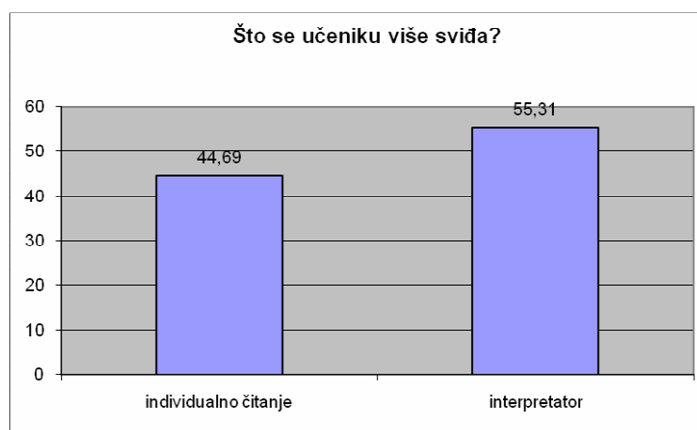

Grafikon 2.

Iz grafikona 2. uočavamo da 72,32 % učenika smatra da kvalitetan GIT pridodaje književnom tekstu vrijednosti koje tekst nema, posebice ako je posrijedi tekst slabije umjetničke vrijednosti dok 27,68 % učenika misli da GIT ne daje tekstu nove vrijednosti.

3. Što se učeniku više sviđa:

- a) individualno, osobno čitanje ili
- b) slušanje interpretatora (čitača) teksta kao posrednika?

Grafikon 3.

Iz grafikona 3. zapažamo da 44,69 % učenika preferira osobno čitanje, a samo 55,31 % slušanje interpretatora kao posrednika između teksta i slušatelja.

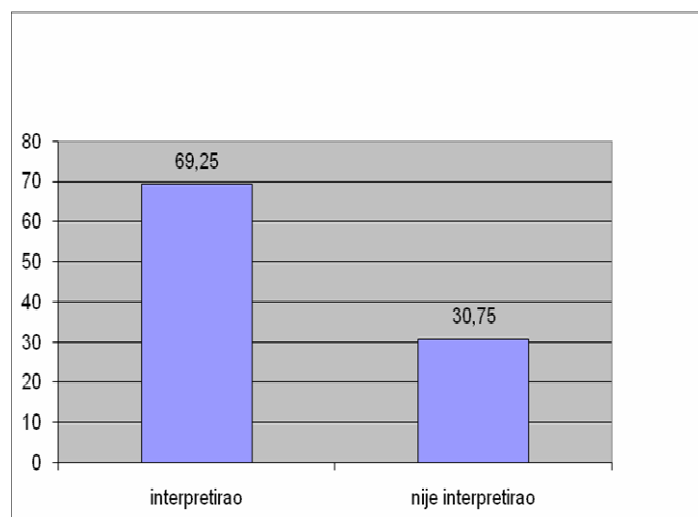
4. Gdje se učenik najčešće susretao s GIT-om?

Grafikon 4.

Grafikon 4. vrlo očigledno pokazuje da se 97,30 % anketiranih učenika s GIT-om susreće najčešće u školi. Samo 2,70 % učenika s GIT-om češće se susretalo izvan škole (obitelj, crkva i dr.).

5. Je li učenik za vrijeme školovanja, i u kojim prigodama, interpretirao književne tekstove?

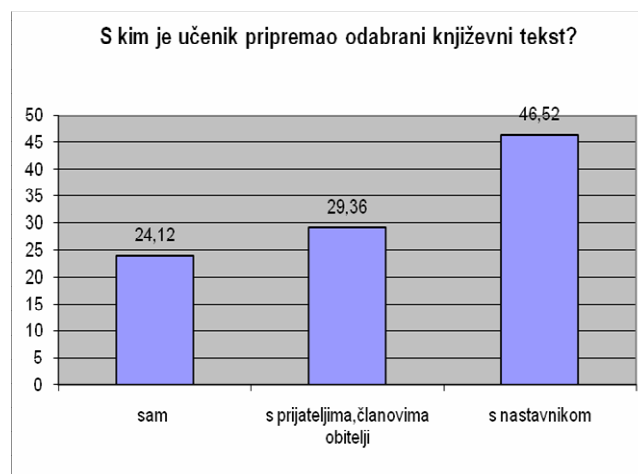

Grafikon 5.

Grafikon 5. pokazuje da je 69,25 % učenika u raznim prigodama interpretiralo tekstove u osnovnoškolskoj i srednjoškolskoj dobi: školske priredbe, LIDRANO, promocije knjiga, otvaranje izložbi likovnog sadržaja, programi u župama, radio-emisije, Dječje svečanosti "U svijetu bajki I. Brlić-

Mažuranić", programi KUD-ova i dr. Trećina učenika (30,75 %) nije sudjelovala ni u kakvim programima, nego su tekstove interpretirali u razredu.

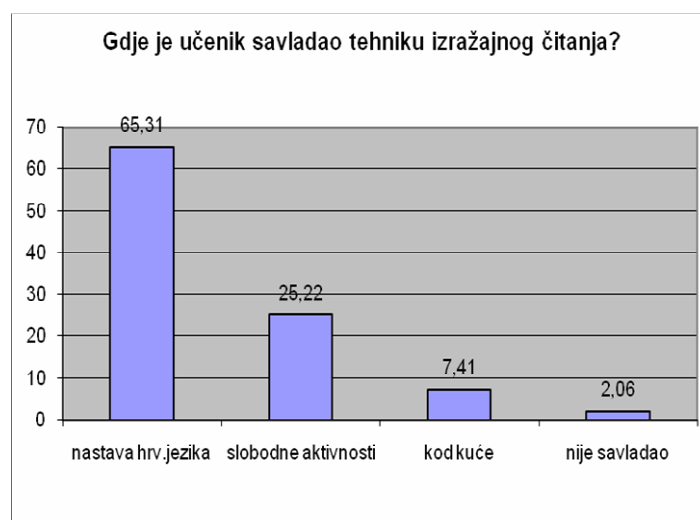
6. S kim je učenik pripremao odabrani književni tekst?

Grafikon 6.

Iz grafikona 6. vidimo da je 24,12 % učenika samo pripremalo GIT, 29,36 % s prijateljima i članovima obitelji, a tek 46,52 % s nastavnicima hrvatskoga jezika.

7. Gdje je učenik savladao tehniku izražajnog čitanja?

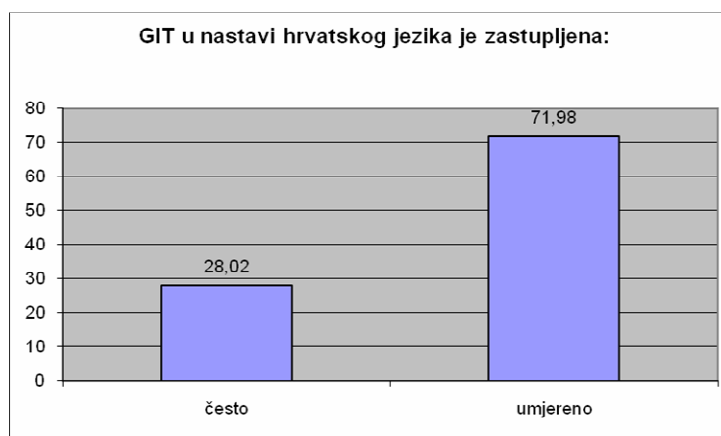

Grafikon 7.

Rezultati na grafikonu 7. pokazuju da je 65,61 % učenika tehniku izražajnoga čitanja savladalo u nastavi hrvatskoga jezika, 25,22 % u okviru

slobodnih aktivnosti, 7,41 % kod kuće dok 2,06 % nije savladalo tehniku izražajnoga čitanja.

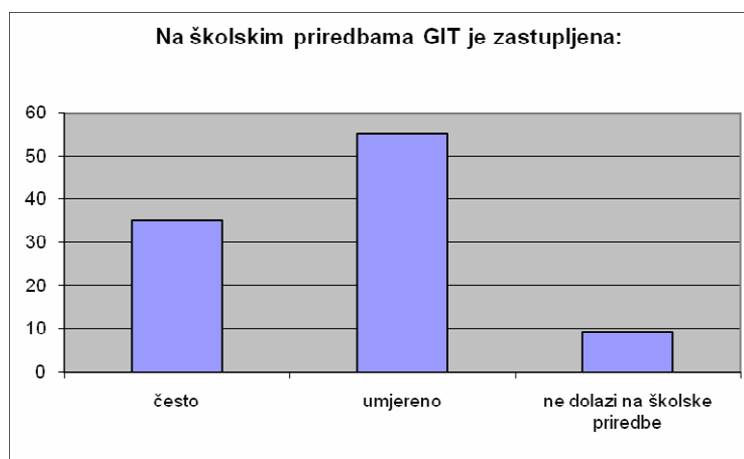
8. GIT je u nastavi hrvatskoga jezika zastupljen: a) često ili
b) umjereno?

Grafikon 8.

Najveći broj učenika, kao što pokazuje grafikon 8., smatra da je GIT umjereno zastupljen u nastavi hrvatskoga jezika (71,98 %), a 28,02 % učenika misli da je zastupljen često.

9. Na školskim priredbama GIT je zastupljen: a) često ili
b) umjereno?

Grafikon 9.

Iz Grafikona 9. vidimo da 35,18 % anketiranih učenika smatra da je GIT teksta često zastupljena na školskim priredbama (Dan škole, Božićni program, promocija knjiga, program maturanata i dr.), 55,36 % misli da je umjereno zastupljena, a 9,46 % učenika uopće ne dolazi na školske priredbe.

10. Što bi trebalo promijeniti u dosadašnjoj primjeni GIT-a? Obrazložite.

U dopisanim obrazloženjima učenici su predložili organiziranje ovih aktivnosti:

1. dramsku skupinu
2. recitatorsku skupinu
3. skupinu voditelja školskih programa (konferansa)
4. skupinu koja bi uvježbavala interpretativno čitanje tekstova za potrebe nastave hrvatskoga jezika
5. organiziranje večeri poezije
6. organiziranje školskoga natjecanja u recitiranju i glumi
7. povećati udio govorne interpretacije učenika u nastavi hrvatskoga jezika.

4. ZAKLJUČAK

Govorna interpretacija teksta jedan je od oblika govorne umjetnosti čija je osnovna uloga prenošenje umjetničkoga teksta govorom pred publikom. Umjetnički tekst prenosi interpretator teksta. Govorenje teksta (pjesničkoga ili proznoga) uključuje interpretativno čitanje ili govorenje teksta napamet. Govorna interpretacija teksta odvija se u dvije faze – pripreмноj i završnoj. Pripreмна faza sadrži: 1. razumijevanje i doživljaj teksta, 2. književnu analizu teksta (biografski i književnopovijesni okvir teksta, književnoteorijska i književnokritička analiza), 3. govornu analizu teksta (akcenti pojedinih riječi i kvantitete, rečnični akcent i vrednote govornoga jezika: intenzitet, intonacija, tempo, modulacija, pauza i ritam). Završna faza je izvedba teksta pred publikom ili umjetnički nastup.

U Gimnaziji „Matija Mesić“ u Slavonskome Brodu provedeno je istraživanje o današnjem mjestu i ulozi govorne interpretacije teksta te njezina realizacija u konkretnoj praksi. U anketi je sudjelovalo 115 ispitanika, učenika drugih i četvrtih razreda opće i jezične gimnazije u školskoj godini 2007./2008. Sadašnja zastupljenost govorne interpretacije teksta u nastavi i izvan nastave hrvatskoga jezika ne omogućava učenicima da zadovolje svoje kreativne potrebe. Unatoč visokoj zahtjevnosti gimnazijskoga programa, učenici žele da se udio govorne interpretacije teksta poveća: 1. u nastavi hrvatskoga jezika kroz pripremu s nastavnikom i češće sudjelovanje učenika (30,41 % ispitanika), 2. izvan nastave hrvatskoga jezika kroz dramsku skupinu (26,06 %) i recitatorsku skupinu (11,47 %), povremene večeri poezije (na kojima bi učenici interpretirali svoje tekstove i tekstove književnika; 8,59 %) i skupinu voditelja programa (konferansa; 3,40 %). Petina anketiziranih učenika nema nikakav interes za sudjelovanje u ovakvim oblicima rada (20,07 %).

5. LITERATURA

1. Gavella, Branko (1967.), *Glumac i kazalište*. Novi Sad: Sterijino pozorje
2. Guberina, Petar (1952.), *Zvuk i pokret u jeziku*. Zagreb: Školska knjiga
3. Lešić, Zdenko (1982.), *Jezik i književno djelo*. Sarajevo: Svjetlost
4. Rosandić, Dragutin (1973.), *Metodičke osnove suvremene nastave hrvatskog ili srpskog jezika i književnosti u srednjoj školi*. Zagreb: Školska knjiga
5. Skok, Joža (1992.), *Žubor riječi*. Zagreb: Školska knjiga.
6. Solar, Milivoj (2003.), *Teorija književnosti*. Zagreb: Školska knjiga
7. Škreb, Zdenko – Stamać, Ante (1983.), *Uvod u književnost*. Zagreb: Grafički zavod Hrvatske.
8. Škarić, Ivo (2000.), *Temelji suvremenoga govorništva*. Zagreb: Školska knjiga.
9. Težak, Stjepko (1977.), *Prilozi interpretaciji lirske pjesme*. Zagreb: Školska knjiga

6.1. ANKETNI UPITNIK

IME I PREZIME:

VRSTA GIMNAZIJE:

RAZRED:

1. Govorna interpretacija teksta: a) ima značenje (funkciju)
b) nema značenje (funkciju)? Obrazloži. _____

2. Može li govorna interpretacija teksta pridodati tekstu vrijednosti koje tekst nema? ____

3. Što ti se više sviđa: a) individualno, osobno čitanje ili
b) slušanje interpretatora teksta kao posrednika? Zaokruži.
4. Gdje si se najčešće susretao s govornom interpretacijom teksta? _____

5. Jesi li za vrijeme školovanja, i u kojim prilikama, interpretirao književne tekstove? ____

6. S kim si pripremao odabrani književni tekst: a) sam
b) s prijateljima ili članovima obitelji
c) s nastavnikom?
7. Gdje si savladao tehniku izražajnog čitanja: a) nastava hrvatskoga jezika
b) slobodne aktivnosti
c) kod kuće
d) nisam savladao?

8. Govorna interpretacija teksta je u nastavi hrvatskoga jezika zastupljena: a) često
b) umjereno?
9. Na školskim priredbama govorna interpretacija teksta je zastupljena: a) često
b) umjereno?
10. Što bi trebalo promijeniti u dosadašnjoj primjeni govorne interpretacije teksta u našoj školi?

Obrazloži. _____

ORAL PRESENTATION OF LITERARY TEXTS

Abstract: The oral presentation of literary texts is a form of verbal art, the main function of which is to verbally transfer the literary text to the audience. The text is transferred by a presenter. The oral presentation of a text (poetry or prose) includes interpretative reading or presenting the memorized text. The oral presentation unfolds in two stages: preparation and the final stage. The preparation includes full understanding of the text, its literary analysis and the verbal analysis of the text. The final stage is the presentation of the literary text to the audience, or the artistic performance. A research on the role and place of verbal interpretation of literary texts and its implementation in practice was conducted in the *Matija Mesić* Grammar School in Slavonski Brod. The poll covered 115 second and fourth grade pupils in the General and Language Grammar Schools in the school year 2007/2008. The poll results show that students' creative needs are not met in and outside the classes of Croatian language and literature, as they did not have enough opportunities to practice oral presentation of literary texts. Despite demanding grammar school programmes, the pupils underlined the need to increase the share of oral presentation of texts in classes of Croatian language and literature, and in extra-curricular activities, such as drama groups, poetry readings, and programme host events.

Key words: text, oral presentation of texts, presenter.

Author: mr. sc. Vesna Crnković - Nosić, Gimnazija "Matija Mesić", Slavonski Brod

Review: *Život i škola*, br. 20 (2/2008.), god. 56, str. od 127. do 138.

Title: Govorna interpretacija teksta

Categorisation: stručni rad

Received on: 2. lipnja 2008.

UDC: 801.73

Number of sign (with spaces) and pages: 16.263 (: 1800) = 9,038 (: 16) = 0,564